

Jak towarzyszyć dziecku w jego rozwoju duchowym – metoda „Godly Play”
(podejście Montessori)

O PEDAGOGICE MONTESSORII (skrótowo)

Chłonny umysł: to główna cecha dziecka wg M. Montessorii. Oznacza zdolność absorbowania wszystkiego co je otacza. Dziecko chłonie swoje doświadczenia, integruje je, a następnie buduje samo siebie. Począwszy od 3 roku życia dziecko staje się bardziej świadome, buduje swoją indywidualność. Mniej więcej od 6 roku życia dziecko przestaje się koncentrować na sobie i zwraca się w kierunku szerokiego świata, przechodzi od „ja” do „my”, rośnie jego ciekawość intelektualna- to okres rozwoju myślenia abstrakcyjnego. Mnogość konkretnych doświadczeń pozwala mu pojmować rzeczywistość w sposób bardziej konceptualny. To także etap wykształcenia się zmysłu moralnego, dziecko stara się odróżnić dobro od zła, zadaje pytania, poszukuje odpowiedzi. Dziecko przyjmuje kulturę wartości moralne środowiska, w którym wzrasta. Ten wiek sprzyja już rozwojowi wyobraźni (zdolność wyobrażenia sobie nieobecnego), ponieważ dziecko jest już dobrze zakotwiczone w rzeczywistości.

Okres wrażliwości: to wewnętrzne predyspozycje, popychające dziecko, aby zainteresowało się pewnym aspektem otaczającej go rzeczywistości, który w danej chwili, jest mu niezbędny do rozwoju. Chodzi o szczególną i przemijającą wrażliwość. Zasadnicze okresy wrażliwości to:

- okres wrażliwości na porządek
- okres wrażliwości na ruch
- okres wrażliwości na język
- Okres wrażliwości na doznania zmysłowe
- Okres wrażliwości na drobne przedmioty
- okres wrażliwości na życie społeczne

Rola dorosłego:

Edukacja to dopomaganie w życiu, to towarzyszenie komuś na jego indywidualnej drodze rozwoju. w tym podejściu nie postrzega się dziecka, jako przyszłego dorosłego, którego należy ukształtować w zadany sposób, lecz jako istotę, której trzeba pomóc w samorozwoju, w poszanowaniu jego/jej indywidualnych cech i osobowości a także tempa rozwoju. Bez presji, nacisku, bez ocen mających wskazać postęp lub opóźnienie. Zgodnie z założeniami pedagogiki Montessori dziecko uczy się samo w naturalnym procesie, o ile znajduje się w sprzyjającym środowisku i towarzyszy mu pedagog, który je stymuluje, szanuje i dostosowuje się do niego.

Zasady pedagogiki Montessori:

1. Wolność
2. Samodyscyplina
3. Działanie na otoczenie
4. Szanowanie indywidualnego tempa

Ogólnopolska konferencja „Kościół dla dzieci – dzieci dla kościoła”
23-25 sierpnia 2018 roku, Warszawa

Jak towarzyszyć dziecku w jego rozwoju duchowym – metoda „Godly Play”
(podejście Montessori)

5. Nauka przez doświadczenie
6. Indywidualna aktywność
7. Edukacja – pomoc w życiu

O METODZIE „GODLY PLAY”

„W większości systemów edukacji religijnej dzieci są nauczane o tym, jaki jest Bóg. W Godly Play dzieci same odkrywają, jaki jest Bóg” J.Berryman

Czym jest (skrótowo) metoda „Godly Play”?

Metoda „Godly Play” to wyjątkowy sposób przedstawiania dzieciom historii biblijnych, która umożliwia im odkrywać ich własną duchowość; pozwala na poszukiwanie i odnajdowanie własnych odpowiedzi na pytania dotyczące wiary, Boga oraz własnej obecności w świecie w wymiarze duchowym. Pomaga dzieciom poznawać Boga i Biblię, w miejsce tradycyjnego bycia nauczonym o Bogu i Biblii. To metoda, w której duchowość dziecka jest uznana i szanowana.

W podejściu tym – opartym na zasadach pedagogiki Montessori – zakłada się, że dzieci mają własne, wewnętrzne doświadczenie obecności Boga w świecie i w swoim życiu, ale brakuje im języka, za pomocą którego mogą nazwać i wyrazić swoje uczucia oraz przeżycia. Dzięki multi-sensorycznym (słuch, dotyk, węch, smak, wzrok) materiałom i pomocom edukacyjnym (symbole, przedmioty, słowa, czynności, gesty) dzieci mogą doświadczać historii biblijnych; poznawać język pojęć religijnych, czynności liturgicznych oraz wzmacniać osobiste przeżycia duchowe, poprzez słuchanie i wspólne rozważanie z innymi dziećmi historii biblijnej, a także indywidualną *pracę/zabawę* z „materiałem” (konkretną historią biblijną). Istotnym elementem metody jest także cisza, która sprzyja kontemplacji nad prezentowanym materiałem. Dzieci uczą się, że cisza jest elementem spotkania z Bogiem.

J.Berryman, autor metody, stworzył metodologię „zabawy” – nie chodzi tutaj jednakże o zabawę samą w sobie, lecz o zabawę z użyciem języka Boga i Jego ludu poprzez: (1) historie biblijne, (2) przypowieści, (3) czynności liturgiczne i (4) ciszę. Dzięki takiemu podejściu metodologicznemu, „Godly Play” łączy w sobie dwa podstawowe i najważniejsze sposoby poznawania dla dzieci: język (wymiar werbalny) i zabawę (wymiar niewerbalny).

Metoda Godly Play:

- odpowiada na dziecięcą potrzebę możliwości samodzielnego doświadczenia i poznania Boga,
- daje dzieciom wolność w przeżywaniu relacji z Bogiem,
- umożliwia swobodną refleksję nad historią biblijną, jej znaczeniem i odniesieniem do własnego życia,
- pozwala na twórczą odpowiedź na Boże Słowo,
- angażuje całe dziecko, jego ciało, umysł i ducha,

Ogólnopolska konferencja „Kościół dla dzieci – dzieci dla kościoła”
23-25 sierpnia 2018 roku, Warszawa

Jak towarzyszyć dziecku w jego rozwoju duchowym – metoda „Godly Play” (podejście Montessori)

- pomaga stymulować rozwój duchowy dziecka,
- obdarza dziecko zaufaniem, co buduje jego poczucie wartości,
- podkreśla rolę wyobraźni w edukacji religijnej,
- tworzy bezpieczną i piękną przestrzeń dla wspólnego uwielbienia Boga z rówieśnikami,

Zakres tematyczny „Godly Play”: wybrane kluczowe historie dla poznania i doświadczenia istoty Boga (na tyle na ile jest to możliwe 🙏) - historie biblijne, przypowieści, czynności liturgiczne (np. chrzest, komunie). Każda z tych kategorii ma swoją własną narrację oraz sposób prezentacji.

Historie biblijne stymulują nasze poczucie chrześcijańskiej *jedności*, jednocześnie dzięki użyciu prostych, naturalnych (drewno, tkanina, glina itd.) materiałów podczas prezentowania historii rozwijane jest koherentne, dojrzałe poczucie *tożsamości* chrześcijańskiej. Dzieci mają tu możliwość stać się częścią prezentowanych wydarzeń biblijnych i przeżywać je wspólnie z bohaterami tychże.

Przypowieści stymulują nasze poczucie *kreatywności*. Przypowieści poddają w wątpliwość nasz ogląd rzeczywistości, otwierają nasze oczy na rzeczy, których wcześniej nie dostrzegaliśmy. Kwestionują status quo, porządek narzucony przez tradycję, siłę czy klasę. W przypowieści wchodzimy z pytaniem („Kto jest naszym bliźnim?”, „Jakie jest Królestwo Niebios?”) by po odnalezieniu odpowiedzi, wprowadzić je w kontekst własnego życia codziennego.

Czynności liturgiczne stymulują nasze poczucie *integralności* własnej tożsamości (wzmacnianej poprzez historie biblijne), kreatywności (wzmacnianej przez przypowieści) oraz niewypowiedzianej obecności Boga (wzmacnianej przez ciszę kontemplacyjną). Poprzez czynności liturgiczne zaznaczamy życie, czas i przestrzeń, by dzieci mogły poznać świętość Boga. Tutaj także dzieci uczą się werbalnego i wizualnego języka liturgii, by móc łatwiej wejść w liturgiczny cykl Kościoła, a także nabożeństwa.

Każda z tych kategorii ma także odmienne, własne pytania do rozważań kluczowych elementów historii.

Historie biblijne to historie, które zachęcają nas do identyfikowania się z Ludem Bożym, do stania się jego częścią, do budowania swojej tożsamości jako dziecka Bożego. Ważnym pytaniem do rozważań *historii biblijnych* jest: „Zastanawiam się, gdzie ty jesteś w tej historii, która jej część dotyczy ciebie w szczególny sposób, która opowiada o tobie?”

Przypowieści z kolei, będące krótką narracją, rzucają wyzwanie interpretacji i oglądowi naszej codzienności niosąc ze sobą takie pytania jak: „Zastanawiam się kim tak naprawdę jest dobry pasterz?”, „Czym tak naprawdę jest drogocenna perła?”

Jak towarzyszyć dziecku w jego rozwoju duchowym – metoda „Godly Play”
(podejście Montessori)

Czynności liturgiczne zachęcają nas do integralności naszego życia w oparciu o oddawanie chwały i czci Bogu w sposób właściwy dla chrześcijańskiej pobożności i przynależności konfesyjnej. Ważnym pytaniem z kategorii *czynności liturgicznych* jest: „Zastanawiam się czy byłeś kiedykolwiek blisko takiego stołu/ światła/ wody?”

Rola dorosłego:

Dorosły towarzyszy dziecku w odkrywaniu własnej duchowości, stymuluje rozwój przez stwarzanie odpowiednich warunków, dostarczanie materiałów sensorycznych, rozbudzanie zainteresowania, umożliwienie doświadczenia tekstu biblijnego. Nauczanie jest tu rozumiane jako wskazywanie na coś: na cel – prawdę - Osobę Boga, ale nic ponadto. Nauczyciel występuje w roli towarzysza, przekaziciela Słowa, które w rzeczywistości nie jest jego. Jednocześnie dorosły sam reflektuje treści, historie, prawdy, które prezentuje dzieciom na zajęciach, w pokorze ucząc się i doświadczając ich wraz z nimi.

Szkółka niedzielna nie jest *dla* dziecka ale *z* dzieckiem, to wspólna wędrówka dziecka i dorosłego. Wyraża się to między innymi w tym, że zajęcia odbywają się w kręgu – dzieci siedzą w kręgu na podłodze. Jest to nawiązanie do czasów, gdy Biblia nie była jeszcze spisana, ale była zbiorem opowieści przekazywanych z pokolenia na pokolenie, opowiadanych w kręgu przy ognisku, na pustyni, w domach.

Krąg ma również charakter symboliczny – dzieci doświadczają wspólnoty z rówieśnikami, wzajemnej zależności oraz związków z Bogiem.

Stosowanie metody „Godly Play” polega na zmianie spojrzenia na dziecko – to stan ducha, a nie wykorzystywanie takiego a nie innego materiału dydaktycznego. Tę postawę można streścić w czterech słowach: zaufać dziecku, szanować je, uwzględnić etapy jego rozwoju i zapewnić mu sprzyjające jego rozwojowi duchowemu otoczenie.

Materiały dla uczestnika zostały przygotowane m.in. w oparciu o poniższe źródła:

- a. o pedagogice Montessori:
Ch. Poussin „Metoda Montessori – naucz mnie to robić samodzielnie.
Wprowadzenie dla rodziców”
- b. o metodzie Godly Play:
 - *podręczniki metodyczne*
 1. J. Berryman „Teaching Godly Play. How to Mentor the Spiritual Development of Children”
 2. J. Berryman “Becoming Like a Child. The Curiosity of Maturity beyond the Norm”
 3. R. Nye “Children’s spirituality. What it is and why it matters”
 - *podręczniki ze scenariuszami*
 4. J. Berryman, S. Stewart, “Young Children and Worship”

Ogólnopolska konferencja „Kościół dla dzieci – dzieci dla kościoła”
23-25 sierpnia 2018 roku, Warszawa

Jak towarzyszyć dziecku w jego rozwoju duchowym – metoda „Godly Play”
(podejście Montessori)

5. J. Berryman „The Complete Guide to Godly Play” vol 1-8 - scenariusze do zajęć wraz z wprowadzeniem do metody (część 7 -vol. 7, zawiera scenariusze zajęć dot. postaci niektórych świętych, więc w tradycji protestanckiej można tą część opuścić)
6. S. Stewart „Following Jesus”

Źródła internetowe:

<https://www.godlyplayfoundation.org/>

<https://www.godlyplay.de/>

<https://www.godlyplay.uk/>

kontakt: Patrycja Prostack, pprostack@ewangelicy.krakow.pl